

Dr. Dimitrij Rupel, sociolog, politik, pisatelj in publicist | Fototeka Vojaškega muzeja Slovenske vojske, Wikimedia, STA/Daniel Novakovič, Arhiv Demokracije

Dobri voditelji

2. del (Opazke o politikih in intelektualcih ...)

3. Kako doseči sporazum?

Že med vojno, posebej pa po letu 1945 je v Sloveniji zavladovala »trda linija«, ki je izganjala in kaznovala vsako odstopanje od revolucionarnih/stalinističnih postulatov.

Gre za poveljne poboje, za montirane procese, navsezadnje za alergične reakcije na Kocbekov Strah in pogum. Vprašanje je, ali se je čas takšnih pritiskov nadaljeval vse do sredine 60. let ali je bil vmes tudi kak premor. Film Vesna in projekcije ameriških filmov, ki so počasi odrivale sovjetsko črno-belo proizvodnjo, predvsem pa (sicer previdno) paktiranje z Zahodom bi dovolilo takšen sklep. Februarja 1953 je Jugoslavija s Turčijo in z Grčijo sklenila Balkanski pakt, marca 1953 je umrl Stalin. Konec leta 1953 in v začetku leta 1954 je Milovan Đilas v Borbi objavil znanih 19 člankov o demokraciji, nakar se je začela njegova zaporniška zgodba, ki je minevala v znamenju knjig Novi razred (1957) in Pogovori s Stalinom (1962). V Sloveniji sta bili ukinjeni reviji, in sicer Revija 57 in Perspektive, eksemplarično so zaprli Jožeta Pučnika (1958).

Od Stalinove do Titove smrti je bila generalna politična usmeritev praktično enaka ves čas. Premori in občasne začasne sprostitev so bili odvisni od posameznikov. Glavni igralci so bili med politiki Tito, Kardelj, Kidrič in Kraigher; med intelektualci Kocbek, Đilas, Pučnik ...

Iz slovenske zgodovine poznamo spore med Nemci in Slovenci (o čemer je duhovito pričal France Prešeren), med oblastniki in oporečniki (1945–1990), med državo in Cerkvijo, med politiki in intelektualci, med levico in desnico. Ti spori postajajo vedno bolj uničevalni in uničujoči.

Včasih se zdi, da osamosvojitve sploh ni bilo, njeno mesto je prazno ali se prazni, na njenem mestu se pojavljajo drugi zgodovinski dogodki, npr. NOB, revolucija, leto 1945 itn.

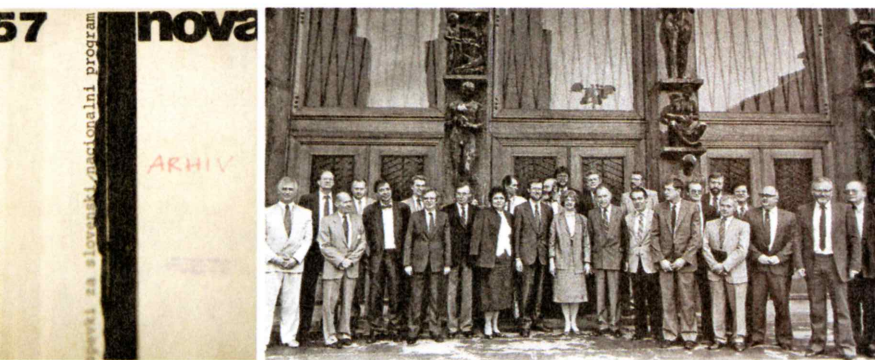
4. Drobn tisk

Kdor kolikor toliko resno spremlja slovensko medijsko prizorišče in družboslovno, recimo zgodovinsko knjižno produkcijo, šolske učbenike in glavne časopise, bo v njih vse teže našel informacije o osamosvojitvi in začetku slovenske državnosti. Navsezadnje bo težko razumel, da je Slovenija nastala ob koncu hladne vojne in da imamo danes opraviti s koncem konca hladne vojne. Morda bo kaj od tega našel v »drobnem tisku«, to so pa tista sporočila, ki jim večinoma ne posvečamo pozornosti in jih sprejemamo tako rekoč ne vedé, čeprav nas to lahko drago stane. Vidna posledica je vse bolj splošna nevednost o slovenski osamosvojitvi, državi in svobodni demokratični družbi.

V Sloveniji je okrog leta 2008 (ko je Janševo vladno zamenjala Pahorjeva) prišlo do temeljnih političnih nesporazumov, zaradi njih pa do sprememb, ki so se (z nekaterimi premori) stopnjevale do današnjih dni, tj. do vlade Gibanja Svoboda, Socialnih demokratov in Levice. Ta ima kljub maloštevilčnosti svojih

ministrov in poslancev v vladi po vsem videzu glavno besedo. Izhodišče slovenske države se bistveno razlikuje od stališč in ukrepov, ki danes krožijo med vlado in mediji. Aktualna (v bistvu levičarska) politika spodnaša izhodišče slovenske države. Pojavljajo se trditve in ukrepi, ki zanikajo (oz. zavračajo) pomen osamosvojitve, razliko med jugoslovansko republiko in samostojno državo; ovirajo notranjo demokracijo, kulturni razvoj in zunanjo politiko v skladu z merili sodobnega zahodnega sveta ...

Zgodovinar Jože Pirjevec je javno priznal, da je bila OF direktiva Kominterne, navodila zanjo pa so prihajala iz Moskve. Tudi drugi slovenski intelektualci (»levega toka«) »ugotavljajo«, da se je slovenska državnost začela z narodnoosvobodilnim bojem, ki mu – čeprav je šlo predvsem za revolucijo – pripisujejo predvsem boj za narodne pravice. Te »ugotovitve« seveda niso nedolžne, saj je NOB v resnici vseboval pomembne spodbude za naraščanje nacionalne zavesti, ki so se na žalost

Uresničitev slovenske državnosti spada v leta 1987–1992.

utapljale in na koncu utopile v revolucionarnem in totalitarnem mežu.

Neodpornost oz. pomanjkanje trdoživosti izhodiščne (osamosvojitvene) politike sta povezana z neuresničeno lustracijo, ta pa že spet s posebnostmi slovenskega osamosvajanja, za katerega je bila značilna kohabitacija, ki je bila neizbežna, tudi zaradi volilnega poraza predsednika Demosa Jožeta Pučnika. Pučnik žal ni imel nobene operativne funkcije v novi slovenski oblasti. Marsikatero osamosvojitveno dejavnost je takrat vodil Milan Kučan, nekdanji šef Zveze komunistov, ki je bila dolgo časa tesno povezana z Udbo, o čemer prepričljivo pripovedujejo knjige Igorja Omerze.

Slovenci so bolj ali manj uspešno preživeli različne režime (v Avstro-Ogrski in v Jugoslavijah), ki so dovljevali krepitev narodne zavesti, vendar noben režim – vse do leta 1990 – ni spodbujal slovenske državotvornosti, ki je kajpada predstavljala nevarnost za mnogonarodne režime. Uresničitev slovenske državnosti spada v leta 1987–1992.

V političnih krogih okrog levičarskih strank³ in v mladi generaciji, ki ni doživela osamosvojitve in ki o njej ni ničesar izvedela v šoli, je mogoče opaziti različne revolucionarne oz. marksistične navdihe, ki so bodisi posledica neznanja, indoktrinacije s strani medijev in šol; nevednosti, nesposobnosti in koristoljublja.

5. Država žaga vejo, na kateri sedi

Izhodišče slovenske države na ta način postaja zamegljeno in nejasno, celo nevidno in celo namerno prikrito. Včasih se zdi, da osamosvojitve sploh ni bilo, njeno mesto je prazno ali se prazni, na njenem mestu se pojavljajo drugi zgodovinski dogodki,

npr. NOB, revolucija, leto 1945 itn. Takšno brisanje izhodišča slovenske države se tuptam utemeljuje, da je slovenska državnost nekakšna prednost in celo last »desne« opozicije.⁴ V resnici brisanje zgodovine največ škode naredi državljanom in državnim ustanovam, ki se bolj in bolj kažejo kot neutemeljene ali brez temeljev. V kontekstu uradnega zgodovinskega je osamosvojitve tako rekoč opomba pod črto. Seveda so tudi izjeme, vendar so z njimi povezane vsakršne zaposlitvene in celo življenjske težave. Pomembne zgodovinarje odpuščajo, ukinjajo njihove ustanove itn.⁵

Slovenska državnost je povezana s koncem hladne (ne II. svetovne) vojne. V trenutku konca konca hladne vojne je takšno izhodišče še posebej pomembno. Država brez jasnega in spoštovanja vrednega izhodišča si utegne pridobiti sloves neutemeljenosti in brezcilnosti. To je v situaciji, ko nedaleč od Slovenije, na evropskih mejah divja vojna med Rusijo in Ukrajino, še posebej pomembno. V zvezi s tem se postavljajo izredno važna vprašanja.

Leta 1942 je VOS likvidiral več razmišljajočih ljudi, tudi začetnikov ideje o slovenski državi, med njimi Lamberta Ehrlicha, ki je v dvajsetih letih prejšnjega stoletja po zgledu Pilsudskega predlagal ustanovitev zavezništva baltskih in srednjeevropskih držav med Nemčijo in Sovjetsko zvezo (Intermarium). Dolga leta je – kot vsi, ki so pisali o samostojni slovenski državi – veljal za zločinca. Navsezadnje so zaradi pisanja leta 1958 in 1964 zaprli celo Jožeta Pučnika. Maziljeni slovenski zgodovinarji, kot je Jože Pirjevec, pa npr. pišejo, da Putin ni zločinec. Res je, da ga Mednarodno kazensko sodišče zaradi ruske ravnodušnosti glede Rimskega statuta ne doseže. To seveda meče

Od Stalinove do Titove smrti je bila generalna politična usmeritev praktično enaka ves čas.

Maziljeni slovenski zgodovinarji, kot je Jože Pirjevec, pa npr. pišejo, da Putin ni zločinec. Res je, da ga Mednarodno kazensko sodišče zaradi ruske ravnodušnosti glede Rimskega statuta ne doseže. To seveda meče čudno luč na slovenski podpis Rimskega statuta.

čudno luč na slovenski podpis Rimskega statuta. Eno najvažnejših vprašanj evropske politike je povezano z nemško-ruskimi odnosi in s položajem Ukrajine nasproti EU. Ko bi se zgodilo (vendar je tako rekoč nemogoče, da bi se), da bi Nemčija predstavljala vmesno ozemlje med Rusijo in Evropsko unijo, bi bil to konec Evrope, kot smo jo poznali vsa leta članstva v Evropski uniji. [D]

³ Peter Jambrek ocenjuje, da v Sloveniji nimamo čistega enopartijskega sistema, ampak poldrugi partijski sistem, ki vsebuje eno stranko in pol.

⁴ Mediji glavnega toka in najbolj razboriti levičarji pravijo, da si »osamosvojitelj« prilaščajo osamosvojitve oz. vso zgodovino. Nemara si nekateri levičarji prilaščajo osamosvojitve, nekateri (npr. Kučan) imajo do tega celo pravico; večinoma pa levičarji osamosvojitve izbrisujejo. Značilnost slovenskega političnega prizorišča po letu 1945 je seveda prilaščanje zgodovine s strani uradnih zgodovinarjev. Najdrznejše prilaščanje in povečevanje NOB se je dogajalo leta in leta na univerzah, šolah in po medijih. Za osamosvojitve je v šolskih zgodovinskih knjigah okrog 4 odstotke prostora. Udeleženci osamosvojitve si seveda – praviloma – osamosvojitve ne prilaščajo, ampak jo poskušajo kadarkoli rehabilitirati, razlagati itn. Pisec teh vrstic je za ta namen napisal knjigo Pomen osamosvojitve.

⁵ Glej primer Jožeta Dežmana, nekdanjega direktorja Muzeja novejšje zgodovine.